

Državne gozdove so izkoriščala lesnoindustrijska podjetja

Franč PERKO*

Izvleček:

Perko, F.: Državne gozdove so izkoriščala lesnoindustrijska podjetja. *Gozdarski vestnik*, 62/2004, št. 9. V slovenščini, cit. lit. 10.

V prispevku je obravnavano obdobje 1950-1952, ko so izkoriščanje državnih gozdov vršila lesnoindustrijska podjetja (LIP). Gozdna gospodarstva so LIP prodajala les na panju, jim oddala delovišča in potrebne prometnice, po opravljenem delu pa delovišča tudi prevzela. Gozdna gospodarstva so se v tem obdobju bolj posvetila gojenju gozdov, ki je bilo v prvih povojnih letih zapostavljeno.

Ključne besede: državni gozdovi, leto 1950-1952, gozdno gospodarstvo (GG), lesnoindustrijsko podjetje (LIP), prodaja lesa na panju,

1. UVOD

Nekaj let po drugi svetovni vojni gozdna gospodarstva niso gospodarila le z državnimi gozdovi, temveč tudi z nacionalizirano lesno industrijo, če posamezni lesni obrati niso bili dodeljeni zadržnemu sektorju, posameznim večjim podjetjem ali lokalnim ustanovam. Različne reorganizacije pa so bile v tistem času kar pogoste. Z odločbo vlade LRS dne 26. 12. 1949 je prišlo do korenite reorganizacije gozdarske službe v Sloveniji. Gozdarstvo in lesna industrija sta se razdružili. Velike potrebe po izvozu lesa in izdelkov ter devizah, od katerih je bil takrat odvisen naš gospodarski razvoj, so vodile do zaključka, da bi dve specializirani organizaciji, gozdarstvo in lesna industrija, bolje opravljali to nalogo. Gozdna gospodarstva v okviru gozdno-gospodarskih območij naj bi skrbela za čim boljši razvoj državnih gozdov (ta je bil v prvih povojnih letih odrinjen na stranski tir, saj je bila vsa skrb posvečena pridobivanju lesa), nova lesnoindustrijska podjetja (LIP) pa bi prevzela, tudi v okviru območij, posek in izkoriščanje državnih gozdov. LIP naj plačujejo gozdnim gospodarstvom ceno lesa na panju. To je bil praktično edini dohodek, s katerim so gozdna gospodarstva opravljala gozdno biološka dela v gozdovih. LIP so prevzela tudi večino delovne sile od takratnih GG (FUNKL 1985). Pri LIP so se ustanovile manipulacije v rangi gozdnih uprav, ki so izvajale vso eksploatacijo.

Turk (TURK 1955) takole opiše organizacijske oblike izkoriščanja gozdov in razloge za reorganizacije: »Organizacija gozdarstva in lesne industrije se je zelo pogosto menjavala v operativi in

republiškem vodstvu, pri tem pa je panoga izkoriščanja gozdov prehajala zdaj sem, zdaj tja. Pravzaprav je bistveno le to, kje je ta panoga bila v okviru terenskih gospodarskih organizacij, ali v sklopu gozdarstva ali lesne industrije. V začetku je bilo izkoriščanje gozdov pri gozdnih gospodarstvih; od konca 1949. do konca 1952. leta je bilo pri lesnoindustrijskih podjetjih, pozneje, od leta 1953 naprej pa zopet pri gozdnih gospodarstvih. Za prenos eksploatacije k LIP je tedaj govorila potreba, da bi se gozdna gospodarstva lahko čimbolj posvetila gojitvi in negi gozdov, ki sta bili prej zaradi pretirane eksploatacije zapostavljeni. Menili so, da si bodo LIP v lastni režiji svoje žage uspešneje oskrbovala z lesom, ker so trdili, da so bila prej GG kriva za slabo alimentacijo žag. Za vrnitev eksploatacije h GG leta 1953 pa je bilo odločilno mnenje, da naj se zaradi izčrpanosti gozdov in potrebnih sanitarnih sečenj eksploatacija priključi gozdarstvu, da bi se lažje opravljala medsebojno povezana dela, kombinirala zaposlitev gozdnih delavcev in v istih rokah združila gradnja gozdne prometne mreže.«

2. SKLEPANJE POGODB O PRODAJI LESA

S prenosom izkoriščanja gozdov LIP so se zgodile revolucionarne spremembe. Ker je šlo za popolnoma nove odnose, je Ministrstvo za gozdarstvo LRS, Uprava za izkoriščanje gozdov 15. decembra 1949 izdala **Začasna navodila za sklepanje pogodb**

* mag. F. P. univ. dipl. inž. gozd., Slivice 34, 1381 Rakek

zaradi sečnje lesa. Navodila so poslali vsem gozdnim gospodarstvom. Poglejmo si nekaj najpomembnejših delov teh navodil (Arhiv RS fond 675, fasc. 48):

– Organi, ki gospodarijo z gozdovi in podjetja, ki izkoriščajo gozdove, morajo skleniti pogodbe o prodaji oziroma nakupu lesa na panju na podlagi predpisov uredbe o sklepanju pogodb v gospodarstvu (Služb. list št. 103 od 20. 12. 1946), Pravilnika za izvršitev te uredbe (Služb. list št. 11 od 7. 2. 1947) in teh navodil.

– Pogodbe se sklepajo po priloženem obrazcu in sicer praviloma najpozneje do 1. 12. za lesne mase, ki so s sečnim planom odobrene za kritje planskih potreb lesnega podjetja za naslednje leto. Pred sklepanjem pogodb je potrebno urediti ves material, prevzet od odkazovalcev. Na podlagi tega materiala gozdna gospodarstva, in sicer vsako za svoje področje sestavijo »seznam lesnih mas« po priloženem obrazcu za posamezna sečišča. Sečišča se grupirajo tako, da pridejo vsa sečišča, ki se bodo predala enemu lesnoindustrijskemu podjetju v en seznam. Ta seznam se potem priloži pogodbi za tisto podjetje. Na področju enega gozdnega gospodarstva namreč lahko izkorišča gozdove več lesnih podjetij, eno lesno podjetje pa lahko izkorišča gozdove na področju dveh ali več gozdnih gospodarstev.

– V seznamu lesnih mas se pripravi za vsa sečišča enega lesnega podjetja rekapitulacija po drevesnih vrstah in masah, ti podatki pa se vnesejo v 1. člen pogodbe.

Gozdna uprava Slov. Konjice
Logarija: Lukanja
Sečišče št. 7
Osankarica

Prevzemni zapisnik sečišča po izvršeni sečnji

Dne 7. 11. 1951

LIP Slov. Konjice po Gozdni manipulaciji Lukanja, po svojem zastopniku tov. Mercu Blažu, šefu GM Lukanja predaja Gozdnemu gospodarstvu Maribor odnosno Gozdni Sl. Konjice, ki prevzame po svojem zastopniku tov. Kopu Frideriku, višjem logarju v Lukanji, po predpisih sklenjene pogodbe št. 7 z dne 13. 1. 1951 sečišče št. 7 – Osankarica:

Pri prevzemu sečišča je ugotovljeno:

1. Po pogodbi je netto masa znašala:

iglavcev:	
hlodi	400 plm
jam. cel.	208 "
tesan l.	283 "
odpad.	112 "
Skupaj	1.003 "

2. Dejanska izmera poseka:

iglavcev:	
hlodi	312 plm
jam. les15	8 "
okrogli gr. les	8 "
drva /:70 prm/	46 "
listavcev:	
drva	1 "
Skupaj	525 "

3. Poseka je pospravljena.

4. Ugotovilo se je, da ni previsokih panjev.

5. Na sečišču ni bilo posekanih neodkazanih dreves.

6. Na poseki ni puščenih odkazanih a neposekanih dreves.

7. Pomladek ni bil pri sečnji in spravi poškodovan.

8. Izvozna cesta iz tega sečišča je vrnjena v istem stanju kot ob pričetku poseka.

Prečitano in podpisano.

Za LIP Slov. Konjice:
Šef gozdne manipulacije Lukanja:
Merc Blaž l.r.

Žig: Lesno
industrijsko podjetje
Konjice

Za Gozdno upravo Slov. Konjice:
Upravitelj:
Krištof Stanko l.r.

Žig: Gozdno
gospodarstvo Maribor
Gozdna uprava
Konjice

Prepis prevzemnega zapisnika
(Arhiv RS. Ministrstvo za gozdarstvo, fond 675, fasc. 18)

Gozdno gospodarstvo

Sv. Lucija ob Soči.

Sv. Lucija dne 6. marca 1951

A pogodbi št. 1/I/51

Z a p i s n i k

o prevzemu in predaji odkazane lesne mase
sestavljen dne 6. marca 1951 v Sv. Luciji

Gozdno gospodarstvo Sv. Lucija ob Soči preda, lesno industrijsko
podjetje Ajdovščina pa prevzame za sečnjo odkazane lesne mase in sicer:

V gozdnem Prevelu Rendič, odd. 1/III GU. Idrija

486 ~~486~~ dreves jelke

Predana drevesa so odkazana s tek. št. 1 do 486.

Rok sečnje in izdelave do 30. marca 1951, rok izvoza do 30. aprila 1951

V gozdnem predelu Kanolija, odd. 6/I GU. Idrija

206 dreves jelke

6482 dreves bukve

Rok sečnje in izdelave do 30. novembra 1951, rok izvoza do 31. dec. 1951

Predana drevesa so odkazana s tek. št. 1 do 206 in 1 do 6482

V gozdnem predelu Rupe, odd. 22/I GU. Idrija

115 dreves jelke

Predana drevesa so odkazna s tek. št. 1 do 115

Rok sečnje in izdelave do 30. aprila 1951, rok izvoza do 31. maja 1951

Zapisnik (del) o prevzemu in predaji odkazane lesne mase sestavljen dne 6. marca 1951 v Sv. Luciji (Arhiv RS fond 657, fasc. 18)

– Po podpisu pogodbe je potrebno lesno maso, iz 1. člena pogodbe, kupcu na terenu tudi predati z »zapisnikom o prevzemu in predaji odkazane lesne mase«. Zapisnik, ki ga podpišeta obe stranki, se priloži pogodbi kot njen sestavni del. Prav tako se priloži pogodbi od obeh strani podpisan seznam lesnih mas.

– Praviloma je potrebno predati kupcu odkazano lesno maso najpozneje do 15. decembra. Zaradi letošnje zakasnitve pa se rok za sklepanje pogodb določa do 22. decembra, rok za predajo lesnih mas na panju pa do 30. decembra 1949.

– Če se med letom pojavi napadeno ali polomljeno drevje in se to nahaja na sečišču, ki je kupcu predano, potem to podjetje prevzame tudi to drevje. Če pa se tako drevje nahaja izven eksploatacijskega področja podjetja, t.j. v predelih, ki ne gravitirajo na obstoječe planirane komunikacije podjetja in ga podjetje ne more prevzeti, gozdno gospodarstvo tako drevje poseka v lastni režiji ali pa ga proda na panju drugim interesentom. Rok sečnje okuženega drevja odredi gozdno upravni organ.

– Če se med izvrševanjem pogodbe plan zviša ali pa nastane potreba po novih sortimentih, se predaja drevja za te namene vrši sproti z odkazovanjem.

– Merjenje in klasifikacijo izdelanih sortimentov izvrši kupec po svojih nameščencih, ki rezultate vnašajo v premernice podjetja. Ker je tako lesno podjetje, kakor tudi gozdno gospodarstvo državno, ni osnove, da bi merjenje in klasifikacija lesa bili namenoma napačni. Zato se merjenje kupca jemlje za podlago obračuna vrednosti lesa na panju. V dokaz da so sortimenti premerjeni jih mora kupec opremiti s tekočimi številkami po »premernici« in s svojim žigom. Ker pa se pri merjenju in klasifikaciji lahko namenoma napravijo napake, je v 6. členu pogodbe predpisana intenzivna kontrola gozdarskih organov nad krojenjem, merjenjem in klasifikacijo v samem gozdu, 11 člen pa daje možnost gozdarskim organom zahtevati popravke na terenu opaženih napak tudi v materialnih knjigah.

– Ko kupec opravi posek, izdelavo in izvoz lesa na predanem sečišču, mora poseko predati nazaj gozdnemu gospodarstvu po priloženem vzorcu zapisnika. Ti zapisniki se morajo prav tako priložiti pogodbi.

– Poseko morajo gozdarski organi pred prevzemom temeljito pregledati ter v zapisniku ugotoviti vse nepravilnosti, ki jih je kupec napravil na poseki.

Navodilom za sklepanje pogodb so bili priloženi vsi potrebni vzorci zapisnikov.

2.1 Pogodba o prodaji in odkupu lesa

Za prodajo lesa, ter predajo in prevzem delovišč, kot končnega akta so bili predvideni številni dokumenti. Gozdna gospodarstva so na osnovi odkazila prodala na panju les LIP. Sestavljena je bila **Pogodba o prodaji in nakupu lesa**, ki je imela naslednje dele (Arhiv RS, Ministrstvo za gozdarstvo, fond 675 fasc. 18):

Predmet pogodbe

Tu sta bila vpisana prodajalec in kupec, ter količina lesa (ločena na iglavce in listavce ter na tehnični les in drva) ki je bila določena z letnim planom. Sestavni del pogodbe so bili:

- **Seznam lesnih mas po količini, vrsti drevja, sortimentih, kvaliternih razredih za posamezne oddelke, odseke ali parcele.**

- **Zapisnik o prevzemu in predaji odkazane lesne mase.**

- **Zapisnik o predaji prometnih naprav v uporabo.**

- **Zapisnik o prevzemu in predaji posek po dovršenih sečnih delih, ki se priloži pogodbi naknadno.**

- **Zapisnik o prevzemu prometnih naprav po dovršeni eksploataciji, ki se tudi priloži pogodbi naknadno.**

Poleg vnaprej odkazanega drevja, so bile predmet pogodbe tudi naknadno odkazane količine lesa, ki jih je bilo potrebno posekati zaradi poškodb pri izkoriščanju, zaradi škodljivcev, bolezni in ujm, ter potrebn poseka zaradi spravila, gradnje barak ali drugih gradbenih objektov vezanih na eksploatacijo odkazane lesne mase. V primeru večjih kalamitet je lahko prodajalec iz redne sečnje izločil tolikšno lesno maso, kolikor jo je napadlo zaradi kalamitete.

Zapisnik o prevzemu in predaji odkazane lesne mase je moral vsebovati naslednje podatke:

- navedbo sečišča,
- vrsto in število dreves,
- začetno in končno številko na odkazanem drevju,
- rok sečnje in izdelave,
- rok izvoza izdelanega materiala s posek.

Če med pogodbenikoma pri prevzemanju odkazanega drevja ni bilo soglasja glede odkazovanja in ocene lesne mase, je moral kupec v zapisniku podati utemeljen ugovor. Če se nista uspela dogovoriti prodajalec in kupec sama, je dokončno odločitev dala arbitražna komisija, v katero sta vsak od partnerjev določila po enega strokovnjaka.

Predsednik arbitražne komisije je bil strokovnjak izven obeh resorjev, ki sta ga sporazumno določila oba resorna ministra (za gozdarstvo in za lesno industrijo). Spori pa niso smeli ovirati proizvodnje.

Sečnja

V členih, ki so obravnavali sečnjo je bilo opredeljeno kako mora kupec izkoristiti posekano drevje (če je izdelal manj vredne sortimente, kot bi jih lahko, ali če ni v celoti izkoristil lesa na sečišču je bil kupec dolžan plačati odškodnino). Kupec je moral podirati drevje tako, da je čim manj poškodoval sosednje drevje in podmladek. Stara drevesa v mladih sestojih je bilo pred posekom potrebno »okresati« (oklestiti). Izdelan je moral biti popoln gozdni red, poleg tega pa se je kupec moral držati zakonitih predpisov. Sečnja na »suš« se je smela vršiti samo po predhodnem dovoljenju prodajalca.

Merjenje

Merjenje in klasifikacija se je vršila po jugoslovanskih standardih. Merjenje in klasifikacijo je opravljal kupec, ki je moral prodajalca o pričetku del pravočasno obvestiti. Prodajalec je imel pravico vpogleda v vse kupčeve materialne knjige in nadzora nad merjenjem in klasifikacijo. »Premernice« je moral podpisati pristojni logar gozdne uprave. Izdelane sortimente je moral kupec oštevilčiti in žigosati s svojim žigom.

Obračun vrednosti lesa na panju

Količina lesne mase, za katero se je obračunala in plačala cena lesa na panju, se je ugotovila na podlagi materialnih knjig za sečnjo in izdelavo sortimentov v gozdu lesnega podjetja, tej masi pa se je dodala še »pri izdelavi sortimentov izgubljena masa« in sicer:

1. za skorjo, če je v gozdu merjena obeljena oblovina:

– pri hrastovi in brestovi oblovinu	12%
– pri bukovi oblovinu	6%
– pri oblovinu ostalih listavcev	8%
– pri smrekovi in jelovi oblovinu	10%
– pri oblovinu rdečega bora	11%
– pri oblovinu črnega bora in macesna	15%

2. za odpadke pri tesanju se neto masi sortimentov prišteje še:

– pri konično tesanih tramih	60%
– pri tesanih tramih na živ rob do 8 m dolžine	75%
– pri tesanih tramih na živ rob čez 8 m dolžine	100%
– pri tesanih pragi	60%
– pri kretniškem tesanem lesu	100%
od skupne neto mase sortimentov.	

3. za odpadke pri cepljenju se neto masi sortimentov prišteje še:

- pri dogah listavcev do 80 cm dolžine 180%
- pri dogah listavcev 80 do 90 cm dolžine 200%
- pri dogah listavcev 90 do 100 cm dolžine 230%
- pri dogah listavcev čez 110 cm dolžine 250%
- pri dogah jelke in smreke 150% od skupne neto mase sortimentov.

Za odpadke pri drzanju (maklanju) celuloze je potrebno neto masi dodati še 7% (bruto masa se dobi tako, da se neto količina podeli s 0.93). Masi hlodovine vseh vrst se zaradi nadmere in obrobe doda še 3% njihove kubature.

Plačilo kupnine

Vrednost lesa na panju je moral plačati kupec po ceniku za prodajo lesa na panju, ki je veljal na dan določen za plačilo.

Rok plačila je bil praviloma 15 dni po zaključku meseca.

Izvoz

Kupec je smel iz gozda odvažati (spravljati) le oštevilčene in žigosane sortimente.

Spravilo lesa se je lahko vršilo le po poteh, ki jih sporazumno odredita prodajalec in kupec. Spravilo mora biti opravljeno v roku določenem za vsako sečišče posebej v zapisniku o prevzemu in predaji sečišč, oziroma v eventualno podaljšanem roku.

Predaja in prevzem posek

Kupec je moral po opravljenem odvozu (spravilu in prevozu) lesa z zapisnikom predati poseko (sečišče) prodajalcu. Prav tako je moral predati tudi prometne naprave. Če delo ni bilo opravljeno v skladu z dogovorom in veljavnimi predpisi se v zapisniku pozove kupca, da odpravi vse pomanjkljivosti tako na sečišču kot prometnicah. Če vsega tega ne odpravi v roku 15 dni, se to ugotovi z zapisnikom in kupcu se zaračuna pogodbeni kazni. Kupca je bilo potrebno pozvati, da pri tej končni predaji obvezno sodeluje in podpiše zapisnik. Če kupec tega ne stori, ugotovijo to prodajalčevi organi v samem zapisniku z navedbo, da je bil kupec pravočasno pozvan, a predaji ni prisostvoval. V takih primerih je opravil gozdni red in uredil prometnice prodajalec na stroške kupca in to lahko tudi z najeto delovno silo po višjih cenah, če ni imel na razpolago redne planske delovne sile.

Kazni za neizvršitev pogodbenih obvez

Za neizpolnitev obvez iz pogodbe je plačal kupec kazni in sicer:

– Za vsako posekano a neodkazano drevo, ki je zaradi kupčeve nepazljivosti tako poškodovano, da se mora posekati, plača kupec, razen vrednosti lesne mase po veljavnem ceniku, še 300% vrednosti kot pogodbeno kazni.

– Če v določenem roku ni posekal odkazanih okuženih dreves na sečiščih, za vsako drevo 500% njegove vrednosti.

– Če je po končani sečnji pustil na poseki neposekana odkazana drevesa za vsako drevo 200 din, za vsak previsok štor pa din 100.

– Če ni izvršil odvoza lesnih sortimentov s poseke v danem roku in je s tem zavlačevanjem ogrožal zdravstveno stanje gozda zaradi širjenja okužbe, je plačal kazni 10.000 din.

– Če na poziv prodajalca na poseki ni napravil gozdnega reda v danem roku, je plačal za vsak ha neurejene poseke 15.000 din.

– Če je izdelal les v manj vredne sortimente, 3 kratno razliko vrednosti.

– Če ni dostavil prodajalcu izvlečka iz materialnih knjig do 7. v mesecu, je plačal 1.000 din za vsak dan zamude.

– Za vsak neurejen hektometer prometne naprave po poseku določenega roka je plačal 10.000 din.

– Prodajalec pa je plačal kupcu kazni, če v določenem roku ni izvršil predaje lesne mase za sečnjo in sicer ½ % vrednosti nepredane lesne mase za vsak dan zamude za prvih 15 dni, 1% te vrednosti dnevno za nadaljnjih 15 dni, a po tem roku 2% za vsak dan zamude.

Poleg pogodbenih kazni in povračila stvarnih stroškov prodajalcu za delo, ki ga je ta opravil, ker ga kupec v določenem roku ni izvršil, je nosil kupec vso zakonito in materialno odgovornost za škodo, nastalo zaradi neizvršitve pogodbenih obvez neposredno ali posredno.

Ostale določbe

Naključno škodo je do podpisa zapisnika o predaji stoječega drevja nosil prodajalec, po podpisu zapisnika pa kupec, ki mu ta odgovornost preneha z izpolnitvijo obveznosti po tej pogodbi.

Obe pogodbeni stranki sta se obvezali reševati vse premoženjske spore iz te pogodbe pred pristojno državno arbitražo.

Obe pogodbeni stranki sta se zavezali, da priznavati vse morebitne obvezne predpise pristojnih državnih organov s katerimi se spreminjajo določbe pogodbe, vse do njene dokončne izpolnitve.

Gozdno gospodarstvo

Sv. Lucija ob Soči.

Sv. Lucija dne 17. januarja 1951

K pogodbi št. 1/5D

Z a p i s n i k

o predaji v uporabo prometnih naprav (cest in gozdnih poti)
Lesno industrijskemu podjetju Ajdovščina v planskem letu 1951

Da bo Lesno industrijskemu podjetju Ajdovščina v planskem letu 1951 omogočen izvoz lesnih mas iz gozdov na področju Gozdnega gospodarstva Sv. Lucija ob Soči, ma ta odstopa v uporabo naslednje kamjanske ceste in gozdne poti:

- 1.) Kamjanska cesta Podroteja-Bela v dolžini 6 km. v dobrem stanju. Med uporabo jo je LIP dolžan posipati z gramozom in čistiti kanale in propuste.
- 2.) Kamjanska cesta Bela-Krekovše, dolžina 10 km, v srednjedobrem stanju. Tekom uporabe jo je posipati z gramozom in čistiti kanale in propuste.
- 3.) Kamjanska cesta Bela-Kramaršča, dolžina 10 km. V sredjem stanju. 0.6 km. jo je odnesla voda. Potrebno stano posipanje z gramozom in čiščenje kanalov.
- 4.) Kamjanska cesta "Francoska cesta" 5 km. dolžine, v srednjem stanju. Škarpe v zelo slabem stanju. Potrebno stalno posipavanje.
- 5.) Kamjanska cesta Preska-Tri smreke 5 km. dolžine. V dobrem stanju. Potrebno je redno posipavanje z gramozom.

Zapisnik o predaji v uporabo prometnih naprav (cest in gozdnih poti) LIP Ajdovščina v planskem letu 1951 (Arhiv RS fond 657 fasc. 18)

2.2 Seznam lesnih mas po količini, vrsti drevja, sortimentih in kvalitetnih razredih za posamezne oddelke, odseke oziroma parcele

Seznam je bil sestavljen po posameznih oddelkih in odsekih oziroma parcelah. Za vsako drevesno vrsto je bil podan podatek o številu odkazanih dreves, bruto lesni masi in neto količini po sortimentih (hlodi iglavcev, jamski les, celulozni les, drva iglavcev, hlodi listavcev, hlodi listavcev za žago, hlodi listavcev za železniške pragove, celulozni les, drva, odpadek).

2.3 Zapisnik o prevzemu in predaji odkazane lesne mase

Zapisnik je vseboval seznam odkazanih lesnih mas po številu dreves, ločeno po drevesnih vrstah in objektih (odsekih, parcelah). Ker je bilo pri odkazilu vsako drevo posebej oštevilčeno, je bilo v zapisniku zabeleženo od katere in do katere tekoče številke je označeno odkazano drevo. Poleg tega je bil v tem zapisniku določen rok za dokončanje sečnje in rok za izvoz lesa.

2.4 Zapisnik o predaji prometnih naprav v uporabo

Da je bil Lesnoindustrijskemu podjetju omogočen dostop in spravilo ter izvoz lesa mu je Gozdno

gospodarstvo odstopilo v uporabo potrebne kamionske ceste in gozdne poti. V zapisniku je bila navedena prometnica, njena dolžina, stanje in potrebna dela v času uporabe. Zapisnik sta podpisala zastopnik Gozdnega gospodarstva in Lesnoindustrijskega podjetja.

2.5 Zapisnik o prevzemu in predaji posek po dovršenih delih

Prevzem se je opravil za vsako sečišče posebej, opravljal pa se je takoj, ko je bilo delo na njem končano. V zapisniku so se znašli podatki o dejanski izmeri posekanega lesa in sortimentih, ki so bili izdelani. Ugotovilo se je ali je bilo posekano vse odkazano drevo, ali je bil poškodovan podmladek, ali je bil opravljen gozdni red. Tu se je odločalo o eventualnem plačilu odškodnine, ki je bila za številne nepravilnosti zagrožena v pogodbi.

2.6 Zapisnik o prevzemu prometnih naprav po dovršeni eksploataciji

Z zapisnikom je bilo ugotovljeno v kakšnem stanju je LIP gozdnemu gospodarstvu vrnilo prometnice, ki mu jih je le-to oddalo včasno uporabo.

3 KAKO JE BILO V PRAKSI

V začetku leta 1950 se je del gozdarske dejavnosti preselil k LIP. Gozdna gospodarstva so lahko več energije posvetila gojenju gozdov, ki je bilo v prvih povojnih letih na stranskem tiru. Načeloma je bilo ob prehodu pridobivanja lesa k LIP vse primerno urejeno. Nadzor nad delom LIP v gozdovih je bil pod pristojnostjo gozdnih gospodarstev. Gozdarji so imeli (če si pogledamo pogodbo) v rokah škarje in platno. Ali je bilo v praksi res tako? V praksi so se pojavljale številne težave. Na eni strani je bil od gozdarstva odtujen del njegove dejavnosti, na drugi strani pa so bili stalni pritiski za čim več lesa, ki je ob pomanjkanju drugega gradbenega materiala igral pri obnovi države odločilno vlogo, hkrati pa je bil les eden (če ne edini) najpomembnejših izvoznih artiklov za pridobivanje prepotrebnih deviz. Plačnik vsega je bil gozd.

Radšel (RADŠEL 1952) v prispevku Iz prakse ugotavlja takole: »Tako se je gozdarstvo razbremenilo vse dejavnosti, ki spada v čisto eksploatacijo gozdov. Takrat pa so žal, nekatere dejavnosti, ki po svojem značaju sodijo v delokrog gozdarstva, t.j. posek, izdelava in spravilo lesa od gozdnih cest, ostale v okviru novoustanovljenih lesnih manipulacij oziroma lesnoindustrijskih podjetij. Na ta način je bilo podano slabo jamstvo za vzdrževanje sečnega reda. Gozdne manipulacije, ki so prevzele ta del gozdarske dejavnosti, katere pravilno ali pa nepravilno strokovno izvajanje ima za gozdarstvo daljnosežne posledice, niso zainteresirane za vzdrževanje reda na sečiščih.

Vendar ne smemo misliti, da ima sečni nered po naših gozdovih svoje vzroke samo v delitvi gozdarstva od lesne industrije. Nikakor ne, kajti tudi stopnja in naglica eksploatacije ne moreta biti opravičilo za slabo vzdrževanje gozdnega reda. V vsakem primeru se od obeh prizadetih, tako od gozdarstva kakor tudi od lesne industrije, zahteva kar najbolj kakovostna obdelava gozdnih sortimentov ter popolno izkoriščanje lesne gnote in ostalih sortimentov (lubje itd.).

Kje je potem glavna krivda za sečni nered po naših gozdovih? Neizvajanje sečnega reda je le posledica malomarnosti in nezainteresiranosti večine terenskih manipulantov in tudi nekaterih logarjev.

Od kod izvira ta nezainteresiranost nekaterih odgovornih ljudi? Znano je da so sečni predpisi, izdani ob prepustitvi te gozdarske dejavnosti lesni industriji, predvideli za neizvajanje sečnega reda določene kazni (globe). Globe pa niso dosegle uspeha, temveč so pomenile le nekaj odkup za neizvajanje sečnega reda. Od tod nezainteresiranost nekaterih manipulantov, logarjev in ostalih, ki so se sicer trudili za vzpostavitev sečnega reda, ki pa so se po večkratnih neuspeših opozorilih končno vdali, češ pa naj pride do besede pogodbenega globa. Mnogi ljudje se danes iz teh sankcij

celo norčujejo, češ saj gre ta denar iz državne blagajne v državno blagajno ali iz enega žepa v drugega in zločin nad gozdom je poravnan«.

4 ZAKLJUČEK

Tedanje družbene razmere so dopuščale, da je bil pretežni del žrtve prenesen na gozd. Na današnji razvojni stopnji to ni potrebno. Po letu 1993 smo gozdarstvo razdelili na več delov: javno gozdarsko službo, ki strokovno usmerja razvoj vseh gozdov, zadruge, ki naj bi povezoval predvsem male zasebne gozdne posestnike pri trženju pa tudi opravljanju del v njihovih gozdnih in koncesionarje, ki opravljajo vsa dela v državnih gozdovih. Pri državnih gozdovih je vse skupaj malo bolj zapleteno, ker se poleg javne gozdarske službe in koncesionarjev, pojavi še Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki nastopa kot lastnik gozdov v imenu države. Vsak od teh akterjev ima svoje interese, zahteve in potrebe, kar lahko vodi do razmer, ki niso vedno v prid gozdu. Ob primerni strokovni zasedbi javne gozdarske službe in usposobljenosti koncesionarjev pa mora lastnik težiti k temu, da je ravnanje v državnih gozdovih za vzor. Državni gozdovi morajo usklajeno in v optimalni meri opravljati vse splošnokoristne funkcije; tudi lesnoproizvodno, ki jo vse pogosteje le sramežljivo omenjamo.

5 VIRI

- FUNKL, L., 1985. Slovensko gozdno in lesno gospodarstvo po letu 1941. Pomen zgodovinske perspektive v gozdarstvu. Biotehniška fakulteta VTOZD za gozdarstvo, str. 89-112.
- RADŠEL, V., Za boljši sečni red v naših gozdovih, Gozdarski vestnik 1952, str. 87-89.
- TURK, Z., 1955. Izkoriščanje gozdov v desetletju 1945-1954. Gozdarski vestnik št. 9-10, str. 296-321.
- Začasna navodila za sklepanje pogodb zaradi sečnje lesa, 1949. Ministrstvo za gozdarstvo LRS. Arhiv RS fond 675, fasc. 48.
 - Pogodba o prodaji in nakupu lesa, 1951. Gozdno gospodarstvo Postojna. Arhiv RS fond 675, fasc. 18.
 - Zapisnik o prevzemu in predaji odkazane lesne mase, 1951. Gozdno gospodarstvo Postojna. Arhiv RS fond 675, fasc. 18.
 - Seznam lesnih mas predanih lesno industrijskemu podjetju Il. Bistrica, 1951. Gozdno gospodarstvo Postojna. Arhiv RS fond 675, fasc. 18.
 - Zapisnik o prevzemu in predaji odkazane lesne mase sestavljen dne 6. marca 1951 v Sv. Luciji. Gozdno gospodarstvo Sv. Lucija ob Soči. Arhiv RS fond 675, fasc. 18.
 - Zapisnik o predaji v uporabo prometnih naprav (cest in gozdnih poti) Lesno industrijskemu podjetju Ajdovščina v planskem letu 1951. Gozdno gospodarstvo Sv. Lucija ob Soči. Arhiv RS fond 675, fasc. 18.
 - Prevzemni zapisnik sečišča po izvršeni sečnji, 1951. Gozdna uprava Slov. Konjice. Arhiv RS fond 675, fasc. 18.